

Συλλαβισμός

1. σύμφωνο μεταξύ δύο φωνηέντων ακολουθεῖ τό Β' φωνῆεν: π.χ. ἀ-γω-νι-ζό-με-θα.
2. δύο σύμφωνα μεταξύ δύο φωνηέντων ακολουθοῦν τό Β' φωνῆεν, ἂν ἀπό αὐτά ἀρχίζει λέξη τῆς ΑΕΓ, ἀλλιῶς χωρίζονται, ὅπως καί ἂν εἶναι ἴδια: π.χ. ἀ-σπῆρ, ἐλ-πίς, θάρ-ρος.
*τά συμφωνικά συμπλέγματα -γμ-, -χμ-, -θμ-, -τν-, -φν- δέν χωρίζονται: π.χ. βα-θμός.
3. τρία σύμφωνα μεταξύ δύο φωνηέντων ακολουθοῦν τό Β' φωνῆεν, ἂν ἀπό τά τρία ἢ τό δύο πρῶτα ἀρχίζει λέξη τῆς ΑΕΓ, ἀλλιῶς χωρίζονται: π.χ. ἀ-στρα-πή, ἐ-χθρός, ἄν-θρω-πος.
4. οἱ σύνθετες λέξεις χωρίζονται στά συνθετικά τους, ἂν δέν ἔχει ἀποβληθεῖ κατὰ τήν σύνθεση τό τελικό φωνῆεν, ἀλλιῶς συλλαβίζονται κανονικά: π.χ. ἐξ-έρ-χο-μαι, πα-ρέρ-χο-μαι, νουν-ε-χής.

Συλλαβίστε τίς ἐπόμενες λέξεις: σάλπιγξ, βραδύς, λέγομεν, βάθρον, ἐννέα, ἔλκω, ἔνταλμα, φάτινη, ἰσχνός, ἄνδρες, συνάγω, προσφέρω, ἀπέχω, φίλιππος, δραχμή.

Τονισμός

1. οἱ τόνοι εἶναι τρεῖς: ἡ ὀξεῖα, ἡ περισπωμένη καί ἡ βαρεῖα, ἡ ὁποία ἀρχικά ἐτίθετο ὅπου δέν ἐτίθετο ὀξεῖα ἢ περισπωμένη, ἐνῶ ἀπό τούς χρόνους περί τόν Χριστό καί ἔπειτα τίθεται ὅταν πρέπει νά τονιστεῖ ἡ τελευταία συλλαβή τῆς λέξης καί δέν ἀκολουθεῖ στίξη ἢ ἐγκλιτική λέξη: π.χ. πεμφθεῖς δὲ (ὁ Θηραμένης) διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καί πλέον, ἐπιτηρῶν ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὅ,τι τις λέγει ὁμολογήσειν. ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ, ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι,...
2. ἡ προπαραλήγουσα δέν τονίζεται ὅταν ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη, ἐκτός ἀπό τὰ ἀπτικόκλιτα καί τήν γενική τῶν φωνεντολήκτων Γ' κλίσης: π.χ. ὁ ἄνθρωπος - τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλά ὁ λεπτόγεως - τοῦ λεπτόγεω καί ἡ πόλις - τῆς πόλεως.
3. ἡ τονιζόμενη προπαραλήγουσα ὀξύνεται: π.χ. λεγόμεθα.
4. ἡ τονιζόμενη βραχεῖα συλλαβή ὀξύνεται: π.χ. νόμος, καλός.
5. ἡ τονιζόμενη μακρά παραλήγουσα μπροστά ἀπό μακρά λήγουσα ὀξύνεται: π.χ. ῥήτωρ, λήγω.
6. ἡ τονιζόμενη μακρά παραλήγουσα μπροστά ἀπό βραχεῖα λήγουσα περισπᾶται: π.χ. κῆπος, λῆζον.
- *ἡ θέση μακρά συλλαβή θεωρεῖται μακρά **μόνο** στόν σχηματισμό τῶν παραθετικῶν καί στό μέτρο (π.χ. οἱ ἐπόπται: τό -πο- εἶναι θέση μακρά συλλαβή, ἀλλά αὐτό δέν ἐπηρεάζει τόν τονισμό τῆς λέξεως).
7. ἡ ἀσυναίρετη ὀνομαστική-αἰτιατική-κλητική τονιζόμενη στήν λήγουσα ὀξύνεται: π.χ. τούς θεούς, τὰς ῥοάς.

*ἐξαιρέσεις: ὁ κῖς, ὁ βοῦς, ἡ δρῦς, ἡ γραῦς, ὦ βασιλεῦ, τοὺς ἰχθῦς, τὸ πῦρ, τὸ οὖς, ἡ γλαῦξ
ὁ οἶς, ὁ παῖς, τὸ φῶς, τὴν κλεῖν-τὰς κλεῖς, εἷς, ἡμεῖς-ὑμεῖς, ἡμᾶς-ὑμᾶς.

8. ἡ μακροκατάληκτο γενική-δοτική τονιζόμενη στήν λήγουσα περισπᾶται: τοῦ θεοῦ, τῶν
χωρῶν, τῷ θυμῷ, τοῖς ναοῖς.

*ἐξαιρέσεις: ἀπικόκλιτα, π.χ. τοῦ λεῶ, τῷ λεῷ.

9. ἡ ἀπό συναίρεση προσελθοῦσα λήγουσα τονιζόμενη περισπᾶται: π.χ. τιμάω - τιμῶ, τά
ὅστις - τὰ ὅστις.

*ἐξαιρέσεις: ἂν πρὶν ἀπὸ τὴν συναίρεση εἶχε ὀξεῖα ἡ δευτέρη ἀπὸ τῆς δύο συναιρούμενες
συλλαβές, τότε ἡ συλλαβὴ ὀξύνεται: π.χ. ἐσταῶς - ἐστῶς.

10. τονισμός συνθέτων:

-γενικῶς στό β' πρόσ. ἐν. προστ. ὁ τόνος ἀνεβαίνει στήν λήγουσα τῆς προθέσεως,
ἐκτός ἂν ἡ λήγουσα εἶναι μακρόχρονη: π.χ. λῦε - ἀπόλυε, λύου - παραλύου, τίθει -
παρατίθει, σχές - ἀπόσχες.

-στήν προστ. ἄορ. β' Μ.Φ. ὁ τόνος ἀνεβαίνει ὡς ἀνωτέρω, μόνο ἂν ὁ ρηματικός τύπος
εἶναι μονοσύλλαβος καί ἡ πρόθεσις δισύλλαβη (τὸ ἴδιο ἰσχύει καί στήν προστ. ἄορ. β' τῶν
ρημάτων εἰς -μι): π.χ. σχοῦ - παράσχου, θοῦ - κατάθου, ἀλλά γενοῦ - παραγενοῦ. - *προθοῦ*

11. τὰ δίχρονα στίς καταλήξεις τῆς Γ' κλίσης εἶναι βραχέα: π.χ. τῷ ὀδοῦντι, τοὺς
δηλοῦντας.

12. οἱ δίφθογγοι εἶναι μακρές, ἐκτός ἀπὸ τὰ -αι- καί -οι- στό τέλος τῶν λέξεων: π.χ. τῇ
γλώσση, τοῖς κήποις, οἱ κῆποι, τοὺς κήπους, αἱ χῶραι, λῦσαι (ἀπαρέμφ. ἄορ. α').

* ἐξαιρέσεις γιὰ τὰ -αι-, -οι-: ἡ εὐκτική, ὀρισμένα ἐπιρρήματα καί ἐπιφωνήματα: π.χ. λύσοι,
λύσαι, οἴκοι, οἴμοι.

13. στά θηλυκά τῆς Α' κλίσης τό -α- εἶναι μακρό, καί λέγεται "καθαρό", ἐκτός ἂν
προηγούμενως ὑπάρχει σύμφωνο (πλὴν τοῦ -ρ-): π.χ. ἡ ὥρα.

* ἐξαιρέσεις: μαῖα, μυῖα, γραῖα, γαῖα, μοῖρα, πεῖρα, πρῶρα, σφαῖρα, σφῦρα, σπεῖρα /
ὑπερδισύλλαβα σέ -(ε)ια / θηλυκά τριτοκλίτων ἐπιθέτων σέ -ύς, π.χ. βαρεῖα.

13 (συνέχεια): ἂν ὑπάρχει σύμφωνο (πλὴν τοῦ -ρ-), τότε τό -α- εἶναι βραχύ καί στήν γενική
καί στήν δοτική τοῦ ἐνικοῦ τρέπεται σε -η-: π.χ. ἡ γλῶσσα, τῆς γλώσσης, τῇ γλώσση.

14. τὰ οὐσιαστικά τῆς Α' κλίσης (ἄρσενικά, θηλυκά) στήν γεν. πληθ. τονίζονται στήν
λήγουσα καί περισπῶνται: π.χ. αἱ νύμφαι - τῶν νυμφῶν, οἱ λοχῖαι - τῶν λοχιῶν, αἱ καλαί -
τῶν καλῶν, αἱ βαρεῖαι - τῶν βαρειῶν.

* ἐξαιρέσεις: τὰ θηλυκά τῶν δευτεροκλίτων ἐπιθέτων, π.χ. αἱ ἁγίαι - τῶν ἁγίων / τό
οὐσιαστικοποιημένο ἐπίθετο αἱ ἐτησῖαι - τῶν ἐτησίων.

15. ἄτονες εἶναι οἱ ἐξῆς δέκα λέξεις (πού λέγονται γι' αὐτό "προκλιτικές" - πρόκληση):

-δ, ἡ, οἱ, αἱ (ἄρθρα) / εἰς, ἐν, ἐκ (ἐξ) (προθέσεις) / εἰ, ὡς, οὐ (οὐκ, οὐχ) (μόρια).

*τό οὐ ὀξύνεται ὅταν ἀκολουθεῖ στίξη καί τό ὡς τονίζεται ὅταν σημαίνει οὕτως.

16. περιπτωσιακά ἄτονες εἶναι οἱ ἐξῆς λέξεις (καί λέγονται γι' αὐτό ἐγκλιτικές - ἐγκληση):

-τύποι τῆς προσ. ἀντ. καί τῶν τριῶν προσ.: μου, μοί, μέ - σοῦ, σοί, σέ - οὐ, οἶ, ἐ.

-τύποι τῆς ἀόρ. ἀντ. τίς/τις.

-οἱ δισύλλαβοι τύποι τοῦ ἐν. τῶν ρημ. εἰμί, φημί.

-πού, ποί, ποθέν, πῶς, πῇ (πῆ), ποτέ.

-γέ, τέ, τοί, πέρ, πῶ, -νύν, -δέ (πρόσφυμα).

(ὅχι το λ' ἐνικό: εἰ, φής, φῆς)

οἴκαδε

α. Οἱ λέξεις αὐτές χάνουν τόν τόνο τους, ὅταν ἡ προηγούμενη λέξη τονίζεται στήν λήγουσα, ἢ ὅταν τονίζεται στήν παραλήγουσα καί αὐτές εἶναι μονοσύλλαβες,

β. ὁ τόνος τους ἀνεβαίνει στήν λήγουσα τῆς προηγούμενης λέξης (ὡς ὀξεῖα), ὅταν αὐτή τονίζεται στήν προπαραλήγουσα ἢ παραλήγουσα (-), ἢ εἶναι ἄτονη, ἢ ἐγκλιτική,

γ. ὁ τόνος τους παραμένει, (1) ὅταν ἡ προηγούμενη λέξη εἶναι παροξύτονη καί αὐτές δισύλλαβες, (2) ὅταν ἡ προηγούμενη λέξη ἔχει πάθει ἑκθλιψη, ἢ ὑπάρχει στίξη, (3) ὅταν ὑπάρχει ἔμφαση.

* ὅδε, ὅσπερ, οὕτε, μήτε, ἥντε, ὥστε, ὥσπερ, καίτοι, οἴμοι, εἴθε<εἰ+θε.

Τονίστε καί πνευματίστε τίς ἐπόμενες λέξεις καί φράσεις:

τοῦ ἀνθρώπου, ὁ λεπτογεῶς, λεγομεθα, ὁρῶμενος, τομος, σοφος, μητηρ, παυω, θηκη, κλαιω, μητερ, παυε, κηπος, φευγε, ἡ φωνη, τὴν φωνήν, τὰς φωνάς, αὐτη, αὐτην, αὐτας, τοῦ ποιητοῦ, τῷ ἀγαθῷ, αὐτοῖς, τιμᾶω-τιμῶ, ποιέετε-ποιεῖτε, ἐπιμελέες-ἐπιμελεῖς, εσταῶς-εστῶς, τιμᾶει-τιμᾶ, ποιέων-ποιων, ἐπιμελέα-ἐπιμελῆ, κληῖς-κλης/κλεις, λυε-ἀπολυε, λυου-παρалуου, λυσον-ἀπολυσον, λυσαι-παρалуσαι, ἱστη-καθιστη, ες-παρες, θου-παραθου, βαλε-παρabaλε, λαβε-καταλαβε, σχες-παρaσχες, σχου-ενσχου, ἀποσχου, σπου-ἐπισπου, τῷ παιδί, τὸν ἀγῶνα, τὴν ἀκτίνα, τοὺς χειμῶνας, τῇ δρυι, τῷ τιμῶντι, κηποι, γλωσσαι, λυσαι (ἀπαρέμφ.), λυσαι (εὐκτ.), λυσοι, οἰκοι, παππαι, οἱ (προσ. ἀντ.), τὰς γλωσσαις, τοῖς κηποῖς, τὴ γλωσση, τῷ ταμίᾳ, τὰ χρυσα, οἱ χρυσοι, τοῖς ναυταῖς, ναὸς τις ὑπῆρχεν ἐκεῖ, καλὸν ἐστὶ πείθεσθαι τοῖς νομοῖς, τιμῶ σε ὡς ἀνθρώπον, γερῶν τις, παιδεύω σε, λέγει τι, κηρυκες τινες, σφαῖρα τις, στρατιῶται τινες, εἰ τις φησὶ μοι ταῦτα, λόγοι τινες, ἀνθρώπων τινῶν, φίλοι εἰσιν, πολλοὶ δ' εἰσιν ἀγαθοὶ, Ὀμηρος, φασὶ, τυφλὸς νῦν, - ταῦτα σοὶ λεγῶ, οὐκ ἐκεῖνῳ.